

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE KAZANDIRILMASI AMAÇLANAN DEĞERLERE İLİŞKİN ÖĞRETMEN ADAYI GÖRÜŞLERİ*

Sevda YILMAZ**

Öz

Sosyal bilgiler eğitiminin genel amacı bireylere öncelikle kendini ve çevresini tanıma ve anlamalarını sağlama, bireylerin kendilerine ve çevrelerine karşı olumlu değer ve tutumlar geliştirmelerine yardımcı olmaktır. Çocukların toplumsal yaşam içinde ihtiyaç duyacakları değerleri öğrenmelerini ve bu değerlerin diğer insanlarla ve çevreleriyle etkileşimlerini nasıl etkilediğinin bilincine varmalarını sağlamak Sosyal Bilgiler dersinin önemli görevlerinden biridir. Bu amaçlara ulaşmakta şüphesiz eğitim kurumlarında sosyal bilgiler derslerini yürütmekte olan sosyal bilgiler öğretmenlerine önemli görevler düşmektedir. Bu bağlamda öğretmen adaylarının sosyal bilgiler derslerinde kazandırılması amaçlanan değerlere ilişkin görüşlerinin bilinmesi öncelikle öğretmen adaylarının programda yer alan değerler ile ilgili farkındalıklarının belirlenmesi açısından önemli görünmektedir. Araştırma sonuçlarının eğitim programcılara, eğitimcilere ve konu ile ilgili çalışan akademisyenlere bilgi sağlayıcı olacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinde kazandırılması amaçlanan değerler hakkındaki görüşlerinin neler olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni kapsamında yürütülmüştür. Veriler araştırmacı tarafından hazırlanan anket formları ile toplanmıştır. Çalışma grubunu bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesi sosyal bilgiler öğretmenliği programında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada ölçüt örnekleme yönteminden

* Bu makale 26-28 Nisan 2013 tarihlerinde Aksaray'da düzenlenen II. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu'nda sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

** Arş.Gör.Dr. Ahi Evran Üniversitesi. Eğitim Fakültesi, ylmzsvd@hotmail.com

yararlanılmıştır. Veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Veri analizi sonucunda öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinde öğrencilere kazandırılması gereken değerlere ve bu değerlerin önem bakımından durumuna yönelik görüşleri değerlendirilmiş ve değerlendirmelere paralel olarak önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Öğretmen Adayları, Değer Eğitimi

TEACHER CANDIDATES' VIEWS REGARDING THE VALUES AIMED TO BE TAUGHT IN SOCIAL STUDIES LESSONS

Abstract

The purpose of social studies education is to help them develop positive values against themselves and their environment. An important task of social studies course is to ensure that children learn values they will need in social life. Social studies teachers have an important role to achieve these goals. It seems to be important that knowing what are the teacher candidates' views regarding the values aimed to be taught in social studies lessons. So that teacher candidates' awareness about the social studies program can be determined. This study aimed at learning teacher candidates' ideas about the values aimed to be taught in Social Studies lessons and about values education. In this study case study, one of qualitative methods, was employed. Data were collected by questionnaires prepared by the researcher. Participants of the study were social studies teacher candidates. Criterion sampling method was used for the study. The collected data was analysed according to content analysis method. At the end of data analysis, teacher candidates' views regarding the values aimed to be taught in social studies lessons and about the state of these values in terms of importance were evaluated. Recommendations were made in line with these considerations.

Keywords: Social Studies, Teacher Candidates, Value Education

1. GİRİŞ

Tüm dünyada yaşanmakta olan bireysel, toplumsal ve ekonomik değişim ve gelişim; ülkemizde de demografik yapıda, kültürel alanda, insanların yaşam biçimlerinde, eğitim anlayışında, bilgi teknolojisinde ve diğer birçok yaşamsal alanda kendini göstermektedir. Tüm bu değişim ve gelişimleri eğitim sistemine ve eğitim programlarına yansıtmak bir zorunluluk hâline gelmiştir. Bu düşünceden hareketle Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2004 yılında tüm ilköğretim programlarını kapsayacak şekilde yapılandırmacı öğrenme anlayışı çerçevesinde bir program geliştirme çalışmasına gidilmiş ve yeni program 2005 yılında uygulanmaya başlanmıştır.

Yeni öğretim programlarında, bireylerin yalnızca akademik hayatını geliştirecek ve destekleyecek uygulamalara değil aynı zamanda sosyal ve toplumsal yaşama da iyi bir şekilde hazırlanmalarına yönelik uygulama ve etkinliklere daha çok yer verilmesine önem verilmiştir. Bu gelişmelere bağlı olarak, günümüzün çağdaş eğitim anlayışı doğrultusunda, değerler eğitime yönelik bakış açılarında da bir gelişme meydana gelmiş ve 2004 yılında öğretim programlarının yeniden yapılandırılması sürecinde, bir takım değerlere de öğretim programlarında yer verilmiştir.

Bu noktada öncelikle değer kavramının ne olduğu ve değer eğitiminin önemi üzerinde durmakta fayda görülmektedir.

Bir felsefe sözlüğünde değer kavramının tanımı şu şekilde yer almaktadır: “değer öznenin ya da zihnin teorik bir tavır ya da yöneliminden çok, pratik bir tavır ya da yöneliminin ifadesidir. Değer, öznenin ilgili nesnenin kendi kişisel amacı ve eylemleriyle olan ilişkisini ifade etmek üzere; ona, diğer niteliklerine ek olarak sonradan eklediği bir niteliktir. Değer bu süreçten sonra kendi basına ve nesnel bir biçimde değerli bir şey olarak görülmek suretiyle, nesnelleştirilir ve nesneye yansıtılır. Değer bir ölçüt olarak olanla olması gereken ayrımını içerir ve her zaman olumlu ya da olumsuz bir şey olarak görünür” (Cevizci, 2002: 248).

Değer, somut ya da soyut kavramların önemini belirtmeye yarayan soyut ölçü birimidir. Canlı ve cansız varlıkların, olayların, olguların durumunu, önemini anlatan bir sözcüktür. Değer kavramı insanın insanla, nesnelere, canlı ya da cansız varlıklarla bağlantısında, ilişkisinde, duygularında ve düşünce sürecinde algılanan, duyumsanan durumdur. Bu durum değer yargısıyla değerlendirilir ve gerekli davranışın, tutumun, eylemin oluşması sağlanır (Köknel, 2007: 17) .

Hökekleli ve Gündüz (2007: 373) değerleri; insanların davranışlarını yönlendirmede ve belirlemede, kendileri de dâhil olmak üzere insanları ve olayları değerlendirmede kullandıkları ölçütler, ideal ve arzu edilen davranış ve yaşam biçimlerini ifade eden, belirli somut koşulları ve nesnelere aşan üst düzey kavramlar veya doğru kararlara varılmasında bireylere yardımcı olan genel ilkeler şeklinde tanımlamaktadırlar. Yeşil ve Aydın'a göre ise "bireyi ve toplumu tanıma ve tanımlamada kullanılan, davranışları yönlendiren, birey ve toplum açısından varlık ve devamlılık sağlayan ölçütlere" değer denilmektedir (Yeşil ve Aydın, 2007: 80).

Değerlere, bir davranışın veya düşüncenin kıymeti veya önemi dikkate alınarak yapılan kişisel tercihler veya toplumun bir üyesi olarak bir birey tarafından benimsenen ve izlenen genel amaçlar olarak bakılabilmekle (Dede, 2007: 13) birlikte değerler, hayatımızın gayeleri (Güngör 1998: 84) olarak da görülmektedir. Değerler aynı zamanda sosyal dayanışma oluşturmak suretiyle toplumda uyulması gereken ortak davranış kalıplarını belirleyen (Yaman, Taflan ve Çolak, 2009: 107), belirli bir toplumda neyin iyi, neyin kötü, doğru veya yanlış, arzu edilebilir veya arzu edilemez olduğu konusundaki ortak görüşler, standartlar (Budak, 2009: 188) olarak da adlandırılmaktadır. Ayrıca değerler, insanların dış dünyaya öznel tepkileri olarak adlandırılmakta ve dolayısıyla olası farklı davranış alternatiflerinin bilinçli önceliklendirilmesi olarak da değerlendirilmektedir. Değerler nasıl yaşamak

istediğimize dair, genelleştirilmiş ve görece daha dayanıklı ve tutarlı önceliklerdir (Zeylan, 2007: 1).

Değerlerin sahip olduğu özellikler şunlardır (MEB, 2005: 87):

- Toplum ve bireyler tarafından benimsenir ve bütünleştiricidir.
- Toplumun ve bireylerin menfaatine yönelik inanılan ölçütlerdir.
- Bilinç, duygu ve heyecanları içeren yargılardır.
- Bireyin bilincinde olan ve davranışı yönlendirendir.
- Değerler normu içermektedir.

Bireyin belirli değerlerin farkında olması, yeni değerler üretmesi, benimsemesi, kişiliğini bu değerlere göre oluşturarak bunu davranışlarında göstermesi eğitim ile gerçekleşir. Bu eğitim ise değerler eğitimi olarak ifade edilmektedir (Yeşil ve Aydın, 2007: 71). Günümüz dünyasında yaşanan siyasi, sosyal, kültürel değişim ve gelişmeler sonucunda bireylerin etkili ve verimli iletişim kurup, yaşanan sorunlara etik kurallara uygun bir şekilde çözüm üretebilmeleri için değer eğitimi oldukça önemlidir (Kale, 2007: 316). Değer eğitimi, eğitim sistemi içinde çok önemli bir yere sahiptir. Aile, toplum ve okulların başlıca amacı temel insani değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmektir (Ekşi, 2003: 79).

Değer eğitimi, eğitim programlarıyla ya da örtük programlarla sunulmaktadır. Eğitim programlarında yer alan değer eğitimi doğrudan değer öğretimi olarak ifade edilmektedir. Doğrudan değer öğretiminin, derslerin içinde farklı öğretim yöntem ve tekniklerle planlı bir şekilde öğrencilere kazandırılması amaçlanmıştır. Örtük program ile öğretilen değer eğitimi, okul ortamındaki kurallar, yönetimin ve öğretmenlerin

tutum ve davranışları vb. şeyler ile öğrencilere kazandırılmaya çalışılmaktadır. Örtük programda değer eğitimi plansız, programsız bir şekilde yapılmaktadır (Akbaş, 2009: 404). Eğitim kurumlarında doğrudan değer eğitiminin yürütüldüğü derslerin en önemlilerinden biri Sosyal Bilgiler dersi. Nitekim, “Sosyal Bilgiler; sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgiler ışığında ilköğretim çağındaki çocuklara toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazandırarak sorumlu vatandaş yetiştirmeyi amaçlayan bir öğretim programıdır” (Erden, 1997: 8).

2004’de yenilenen öğretim programında Sosyal Bilgiler öğretim programının vizyonu şu şekilde belirtilmiştir:

“Sosyal Bilgiler Öğretim Programının vizyonu, 21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılâplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren) sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektir” (MEB, 2006: 25). Programın vizyonu dikkate alındığında Sosyal Bilgiler dersinin değer eğitimine uygunluğu görülmektedir.

Sosyal Bilgiler dersi bir değer eğitimi dersi. Gerek içeriğinin tarihsel bir nitelik taşıması, gerekse değişik kültür ve yaşam hikâyelerini anlatması ve çok disiplinli bir yapıya sahip olması açısından değer öğretimi bakımından önemlidir (Kan, 2010: 140). Çocukların değerleri öğrenmelerini sağlayarak, onlarda demokratik yaşantıların küçük yaşlardan itibaren kazandırılmasını sağlamak Sosyal Bilgiler dersinin önemli görevlerinden bir tanesidir (Sözer, 1998: 1-13).

Sosyal Bilgiler Öğretim Programında 6. ve 7. sınıf düzeyinde üniteler bağlamında verilmesi gereken değerler, “aile birliği, adil olma, bağımsızlık, barış, özgürlük, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, hoşgörü, misafirperverlik, sağlıklı olma, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik, vatanseverlik, yardımseverlik” olarak belirtilmiştir (MEB, 2005: 89). Sosyal Bilgiler dersinde kazandırılması amaçlanan bu değerlere ulaşılması oldukça önemlidir. Çünkü bu değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek, Sosyal Bilgiler dersinin amacı olan sorumlu insan ve etkin vatandaş yetiştirmeyi mümkün kılacaktır. Bu sebeple büyük önem taşıyan Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitimi, üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir konudur.

Planlı ya da plansız şekilde yapılan değer öğretiminde her öğretim sürecinde olduğu gibi çeşitli öğeler vardır. Bu öğelerin en önemlilerinden biri öğretmendir. Öğretmen, öğretim programı ile belirlenen davranışların öğrencilere kazandırılmasında rehber olma sorumluluğunun yanında öğrencilerin duyuşsal ve sosyal yönden gelişimini de etkilemektedir. Nitekim Deveci (2008), değer eğitiminde, öğretmenin büyük sorumluluğa sahip olduğunu ve öğrencilere model olması gerektiği belirtmekte ve değer öğretiminin tek bir yaklaşımla değil, hem dolaylı hem de doğrudan öğretim ve yaklaşımları ile yapılması gerektiği vurgulanmaktadır (Deveci, 2008: 199). Ayrıca farklı bir bakış açısından bakılacak olursa, öğretmenlerin değer yargılarının da öğrenciler üzerinde önemli bir etkisinin bulunduğu bilinmektedir. Yılmaz'ın (2009) Halstead ve Taylor'dan (2000) aktardığına göre öğretmenler değerleri kendi rollerinin bir bölümü olarak görmek istememelerine rağmen, öğrenciler öğretmenlerinin değer yargılarından mutlaka etkilenirler. Bu noktada da yine öğretmenlerin değer eğitiminde rolünün önemi göze çarpmaktadır.

Bu açıdan bakıldığında eğitim programlarıyla ya da örtük programlarla değer eğitiminde öğretmenin her şekilde rolü büyüktür. Sosyal Bilgiler dersinin değer

eğitimindeki önemi ve öğretmenin değer eğitimi sürecindeki rolü birlikte düşünüldüğünde değer eğitiminin belirlenen hedeflere ulaşmasında Sosyal Bilgiler öğretmenlerine büyük görev düştüğü açıktır. Bu sebeple ilerleyen yıllarda meslek yaşantılarına başlayacak olan öğretmen adaylarının değerler ve değer eğitimi hakkındaki görüşlerinin incelenmesi ve bu konuda yeterli bilgiye sahip olup olmadıklarının bilinmesi önemli görülmektedir.

Bu çalışmada, eğitim fakültelerinde öğrenim görmekte olan Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının değerler ve değer eğitimine ilişkin bakış açıları incelenmiştir.

2. YÖNTEM

2. 1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler dersinde kazandırılması amaçlanan değerlere ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırmanın amacına bağlı olarak şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının değer kavramına ilişkin algıları nelerdir?
2. Öğretmen adayları Sosyal Bilgiler dersinin değer eğitimi konusunda ne kadar uygun olduğunu düşünmektedirler?
3. Öğretmen adaylarının görüşlerine göre Sosyal Bilgiler dersinde kazandırılması amaçlanan değerlerin önem bakımından durumu nedir?
4. Öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitiminin ne tür etkinlik ve uygulamalarla yapılması gerektiği konusunda görüşleri nelerdir?

2.2. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma nitel bir araştırmadır. Nitel araştırmalar, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmasına yönelik bir sürecin izlendiği

araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 39). Araştırma, nitel araştırma desenlerinden biri olan “durum çalışması” deseni kapsamında yürütülmüştür. Durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri, ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerinde odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 77).

2.3. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu bir devlet üniversitesinin Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda öğrenim gören 28 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Öğretmen adaylarının 17’si kız ve 11’i erkektir. Araştırmada ölçüt örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Ölçüt örnekleme bir araştırmada, gözlem birimleri belli niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulabilir. Bu durumda örneklem için belirlenen ölçütü karşılayan birimler (nesnelere, olaylar vb.) örnekleme alınır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009: 91). Bu araştırmada Sosyal Bilgiler eğitime yönelik bilgi birikimleri yanında “Sosyal Bilgiler ders kitabı incelemesi” dersini almış olmalarından dolayı dördüncü sınıf öğrencilerinin görüşlerine başvurulmuştur. Çalışma grubunun belirlenmesinde öğretmen adaylarının son sınıf öğrencisi olmaları ve bu araştırma için yapılan görüşmeye gönüllü olarak katılmaları ölçüt olarak alınmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada nitel veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde, araştırmacı soruları önceden hazırlar; ancak görüşme sırasında araştırılan kişilere kısmi esneklik sağlayarak oluşturulan soruların yeniden düzenlenmesine, tartışılmasına izin verir. Bu görüşme

teknğinde, araştırılan kişilerin de araştırma üzerine kontrolleri söz konusudur (Ekiz, 2009: 63)

Bu araştırmada araştırmacı tarafından geliştirilen açık uçlu beş sorudan oluşan bir görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formunun oluşturulması aşamasında öncelikle araştırmacı tarafından bu konu ile ilgili literatür incelenmiştir. Ardından çalışma grubu dışında kalan birkaç öğretmen adayı ile araştırmanın konusuna ilişkin görüşmeler yapılmış ve böylece ilgili literatür araştırması ve bu görüşmeler sonucunda alt sorular oluşturulmuştur. Görüşme formundaki açık uçlu sorular, araştırmanın alt problemlerine ilişkin bilgileri toplamaya yönelik olarak hazırlanmıştır. Araştırmanın geçerliliğini sağlamak için hazırlanan alt sorular için uzman görüşüne başvurulmuştur. Eğitim bilimleri alanında çalışan iki alan uzmanına bu sorular sunulmuş, uzman görüşü doğrultusunda bazı sorular araştırma amacı dışında kaldığı gerekçesiyle formdan çıkarılmış, bazıları ise düzeltilerek veri toplama aracı oluşturulmuştur. Bu süreç sonunda araştırmada kullanılan görüşme formu açık uçlu beş sorudan oluşturulmuştur. Görüşme soruları, uygulamadan önce çalışma grubu dışında kalan dört öğretmen adayına sunulmuş, soruların açık ve anlaşılır oldukları belirlenmiştir. Araştırma verileri, araştırmaya gönüllü olarak katılan ve son sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları ile yapılan görüşmeler sonucunda toplanmıştır. Görüşmeler ses kayıt cihazıyla kaydedilmiş ve daha sonra çözümlenmiştir. Kayıt cihazının kullanılması için her bir katılımcıdan izin alınmıştır. Görüşmeler yaklaşık olarak 25 ile 40 dakika arasında değişen sürelerde gerçekleşmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde nitel araştırmalardan elde edilen verilerin incelenmesi ve tanımlanmasını sağlayan yöntemlerden biri olan içerik analizine başvurulmuştur. İçerik analizinde, temelde yapılan işlem birbirine benzeyen verileri belirli temalar

çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenlemek olarak yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 227).

Araştırmada elde edilen veriler analiz sürecinde araştırmacı tarafından kodlanmış, temalar oluşturulmuş ve bunlar ortak kategori ve alt kategoriler altında birleştirilmiştir. Araştırmada genel ve alt kategoriler çalışma öncesinde değil, verilerin incelenmesi sırasında yani verilerden yararlanılarak oluşturulmuştur. Bu tema, kategori ve alt kategoriler tablolaştırılıp, frekans ve yüzde değerleri ile birlikte bulgular bölümünde verilmiştir. Araştırmada her bir öğretmen adayına ÖA/1, ÖA/2, ÖA/3.....ÖA/24, ÖA/25..... şeklinde birer kod verilmiştir. Bulgular kısmında görüşlerden doğrudan alıntılar yapılırken bu kodlar kullanılarak katılımcılar gizli tutulmuştur. Ayrıca, araştırma bulgularının güvenilirliğini ve geçerliğini artırmak amacıyla öğretmen adaylarının görüşlerinden sıkça alıntılar yapılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde, öğretmen adaylarının görüşme formunda yer alan açık uçlu sorulara verdikleri cevaplardan elde edilen verilere yer verilmiştir. Açık uçlu sorulardan elde edilen veriler analiz edilerek belirlenen tema ve kategorilere göre tablolaştırılmıştır.

Öğretmen adaylarının görüşme formunun birinci sorusu olan “*Değer kavramı sizin için neyi ifade etmektedir?*” sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmen Adaylarının Değer Kavramına İlişkin Algılarına İlişkin Bulgular

Kategoriler	Alt Kategoriler	f	%
Bireysel Özellikler	Bireyin iyi bir vatandaş olabilmesi için kazanması gereken özelliklerdir.	1	3.6
	Bir bireyin vatandaş olarak (etkin ve verimli/ iyi ve sorumlu) sahip olması gereken özelliklerdir.	1	3.6
Maneviyat	Bireylere kazandırmak istediğimiz, daha çok manevi anlamda tarihimizi ve gelecek adına Türk istikbalini muhafaza etmek ve yüksek uygarlıklar seviyesine çıkarmak için attığımız olumlu adımları ifade eder.	2	7.1
	Her insanda mutlaka bulunması gereken maneviyattır.	1	3.6
Duygu	Bir konu ya da olayı yapıp yapmamaya ilişkin ona atfettiğimiz duygudur.	1	3.6
	Değer fedakarlıktır, sevmektir, özveridir.	1	3.6
	Yaşanan olaylar ya da insanlar arası etkileşimler karşısında sevgi saygı vs. hisleri beslemektir.	1	3.6
Toplumsal kurallar	Öğrencilere kazandırılması gereken toplumsal yapının gerektirdiği özellikler.	1	3.6
	Toplum içinde var olan kurallardır.	1	3.6
	Bir milletin kültürünün içinde olması gereken ve toplum içinde bir bireyin uyması gereken ve uygulaması beklenen kurallardır.	3	10.7
	Topluma uyum sağlama sürecinde uymamız gereken kurallardır.	1	3.6
	Önce bireyin sonra toplumun yararına olan her şey, her türlü kuraldır.	1	3.6
	Maddi manevi bütün kültürel etkenleri içinde barındıran toplum olarak var olduğumuz bizi biz yapan gelenek görenek örf ve adetlerin tümüdür.	3	10.7
Gelenek örf ve adetler	Toplumun örf ve adetlerinin bütünüdür.	1	3.6
	Önem arzeden kavramlar		
Önem arzeden kavramlar	Bir varlığa bir olgu ya da olaya verilen önem.	1	3.6
	Kıymetli olanları korunması gerekenleri ve ileriye aktarılması gerekenleri ifade eder.	1	3.6
Fikir	Topluma göre değişebilen farklılık gösteren fikirlendir.	1	3.6
Davranış	Kazandırılması gereken davranıştır.	1	3.6
	Toplumsal yapıyı olumlu etkileyen hareketlerdir.	1	3.6
	Toplumsal kurallar içinde kalıplaşmış eylemlerdir.	1	3.6
	Olumlu istendik davranışlardır.	1	3.6
Duygu ve Düşünce	Bireylere kazandırılmak istenen bazı duygu ve düşüncelerdir.	1	3.6
	Kişilerin ön planda tuttuğu duygu ve düşüncelerdir.	1	3.6

Öğretmen adaylarının değer kavramına ilişkin algıları dokuz kategori etrafında yoğunlaşmaktadır. Bu kategoriler; “toplumsal kurallar” (f=7), “gelenek, örf ve adetler” (f=4) , “davranış” (f=4) , “maneviyat” (f=3), “duygu” (f=3), “bireysel özellikler” (f=2), “önem arz eden kavramlar” (f=2), “duygu ve düşünce” (f=2) ve “fikir” (f=1) olarak sıralanmaktadır.

Katılımcıların %25’lik bir kısmı değer kavramını *toplumsal kurallar* olarak algıladıklarına ilişkin görüş belirtmişlerdir.

%14.2’lik bir bölüm *gelenek, örf ve adetlere* işaret eden bir kavram olarak algıladıklarını belirtmişlerdir.

Örneğin “gelenek, örf ve adetler” kategorisi altında bir öğretmen adayı şöyle görüş belirtmiştir; “Değer kavramı; maddi, manevi bütün kültürel etkenleri içinde barındıran, toplum olarak var olduğumuz, bizi biz yapan gelenek, görenek, örf ve adetlerin tümünü kapsamaktadır. Bu gerek bayramlarda büyüklerin ellerinin öpülmesi, saygı bağlamında, gerekse bayrağa duyulan sevgi, vatan olma, millet olma bilincinde olma değerleri gibi...” (ÖA/12/E)

Değer kavramına ilişkin algıları *davranış* kategorisi altında incelenen katılımcıların oranı ise %14.2 dir.

Bir öğretmen adayı, “davranış” kategorisi altında şöyle görüş belirtmiştir; *Değer daha çok olumlu istendik davranışları ifade eden, bireylere kazandırılmaya çalışılan alışkanlıklardır. Bu değerlere sahip olan bireyler, ülkesine milletine olumlu tutum ve davranışları sergilemekten kaçınmayacaktır...*(ÖA/25/K)

Değer kavramına ilişkin bir diğer kategori ise *maneviyat* olarak belirlenmiştir ve bu kategorinin oranı %10.7 dir.

Katılımcıların %10.7'lik bir kısmı değer kavramını *duygu* olarak algıladıklarına ilişkin görüş belirtmişlerdir.

Değer kavramına ilişkin algıları *bireysel özellikler* kategorisi altında incelenen katılımcıların oranı ise %7.1 dir.

Değer kavramına ilişkin bir diğer kategori ise *önem arzeden kavramlar* olarak belirlenmiştir ve bu kategorinin oranı %7.1 dir.

Bir öğretmen adayının önem arzeden kavramlar kategorisi altında belirttiği görüş şöyledir; *....hem birey hem de toplum açısından önemi olan, oysal hayat içinde kalıplaşmış, uyma zorunluluğu olmayan fakat kazandırılması ve uyulması önemli olan durumlardır... (ÖA/6/K)*

%7.1'lik bir bölüm *duygu ve düşünceye* işaret bir kavram olarak algıladıklarını belirtmişlerdir.

Örneğin “duygu ve düşünce” kategorisi altında bir öğretmen adayı şöyle görüş belirtmiştir; *“Değer, toplumun ve kişinin ön planda tuttuğu duygu ve düşüncelerdir. Bu değerler doğrultusunda bireylere yaşamı boyunca kullanacağı, önemseyeceği, kişiliğini oluşturmasına yardımcı olacağı düşünülen özelliklerin aktarılması sağlanmaktadır. Örneğin bireye kazandırılan hoşgörü anlayışı onun yaşam boyu kendini geliştirmesine olanak sağlayacaktır... (ÖA/19/E)*

Değer kavramına ilişkin algıları fikir kategorisi altında incelenen katılımcıların oranı ise %3.5 dir.

Öğretmen adaylarının görüşme formunun ikinci sorusu olan “*Sosyal Bilgiler dersinin değerler eğitimi için uygun bir ders olduğunu düşünüyor musunuz?*” sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Dersinin Değer Eğitimi İçin Uygunluğuna İlişkin Bulgular

Temalar	Kategoriler	Alt Kategoriler	f	%	
Uygunluk	Tamamen Uygunluk	Sosyal Bilgiler dersi içerik itibariyle değer eğitimi için oldukça uygundur.	8	22.8	
		Sosyal Bilgiler dersi hedefleri açısından değer eğitimi için en uygun derstir.	7	20	
		Sosyal Bilgiler dersi konularını toplumsal konulardan ve sosyal hayattan aldığı için değer eğitimi için oldukça uygundur.	8	22.8	
		Konularını gerçek hayattan aldığı için birebir uygundur.	1	2.8	
		Geçmiş ile bugün arasında bağ kurması özelliği açısından uygundur.	2	5.7	
		Gelişim dönemleri açısından değer eğitiminin verilebileceği yaşta çocuklara verilen bir ders olduğu için uygundur.	1	2.8	
		Disiplinler arası bir yaklaşıma sahip olduğu için uygundur.	4	11.4	
		Öğretmenin uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullanımına bağlı olarak dersin uygunluğunun değişeceğini düşünüyorum	2	5.7	
		Duruma göre uygunluk	Tarih konularının anlatımında değer eğitiminin kullanılabilirliğini düşünüyorum.	1	2.8
		Teorik olarak yeterli görünse de uygulamada yetersizdir.	1	2.8	

Öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler dersinin değer eğitimi için uygunluğuna ilişkin görüşleri uygunluk teması altında, tamamen uygunluk ve duruma göre uygunluk olmak üzere iki kategori altında yoğunlaşmaktadır.

Öğretmen adaylarının tamamı (f=28) Sosyal Bilgiler dersinin değer eğitimi için uygun olduğuna yönelik görüş belirtmişlerdir.

- Uygunluk teması ise kendi içinde “tamamen uygunluk” ve “duruma göre uygunluk” olmak üzere iki kategoride incelenmiştir.

Örneğin “tamamen uygunluk” kategorisi altında bir öğretmen adayı şöyle görüş belirtmiştir; *“Sosyal Bilgiler dersi içerik olarak zaten değerlerin kazandırılmayla çalışıldığı ders konularıyla iç içedir. Bu yüzden bence değer eğitimi için en uygun ders Sosyal Bilgiler dersidir... içeriğinde toplum yaşamı, gelenekler, görenekler, vatan kavramı ve bu vatanın genel tarihi olduğu için yaşamdan örnekler verilerek değerlerle çok rahat bağlantı kurulabiliyor. Değer kazandırmak için yaşanmışlık ve yaşanabilirlik çok önemlidir”. (ÖA/7/E)*

- Duruma göre uygunluk kategorisi altında ise bir öğretmen adayının görüşü şu şekildedir; *“Sosyal Bilgiler dersi öğrenciye kazandırılmak istene değerler açısından teorik olarak yeterli görünse de bence uygulamada yetersizdir. Zaten birey eğitim ortamına aileden bu değerlere sahip bir şekilde gelmekte. Bu derse düşen görev bu değerlerin öğrencilerde kalıcı olarak kazandırılmasını sağlamaktır. Bu da bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak yapılacak etkinliklerle sağlanabilir. Burada öğretmene büyük görev düşmektedir”. (ÖA/25/K)*

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmen adaylarının tamamının (%100) Sosyal Bilgiler dersinin değer eğitimi için uygun bir ders olduğu görüşünde olduğu görülmektedir.

Sosyal Bilgiler dersinin değer eğitimi için uygunluğuna ilişkin temanın “tamamen uygunluk” ve “duruma göre uygunluk” olarak iki kategori altında incelendiği görülmektedir. Öğretmen adaylarının büyük bir kısmı (%88) Sosyal Bilgiler dersinin “tamamen uygun” bir ders olduğundan değer eğitimi için uygun olduğu görüşündedir. Katılımcılar *“dersin içeriği ve hedefleri itibarıyla, konularını toplumsal konulardan ve sosyal hayattan alması sebebiyle, geçmiş ile bugün arasında bağ kurması özelliği,*

gelişim dönemleri açısından değer eğitiminin verilebileceği yaşta çocuklara verilen bir ders olması ve disiplinler arası bir yaklaşıma sahip olması” gerekçeleriyle Sosyal Bilgiler dersinin değer eğitimi için tamamen uygun olduğuna yönelik görüş belirtmişlerdir

Öğretmen adaylarının %11’lik bir kısmı ise *“Öğretmenin uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullanımına bağlı olarak dersin uygunluğunun değişeceği, tarih konularının anlatımında değer eğitiminin kullanılabileceği, teorik olarak yeterli görünse de uygulamada yetersizliği”* gibi sebeplerden dolayı Sosyal Bilgiler dersinin değer eğitimi için uygunluğunun değişebileceği görüşündedirler.

Öğretmen adaylarının görüşme formunun üçüncü sorusu olan *“Sosyal Bilgiler dersinde öğretilmesi gereken değerlerin ilk beşini önem derecesine göre sıralayınız?”* sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Dersinde Öğretilmesi Gerekli Gördükleri Değerlerin Önem Derecesine İlişkin Bulgular

	1.Önem		2.Önem		3.Önem		4.Önem		5.Önem		Toplam		Önem Sırası
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Adil Olma	2	7.1	2	7.1	4	14.2	2	7.1			10	7.1	4
Aile Birliğine	2	7.1	1	3.5	4	14.2	1	3.5	2	7.1	10	7.1	4
Önem Verme													
Bağımsızlık	1	3.5	8	28.5	1	3.5	2	7.1	2	7.1	14	10	3
Barış	2	7.1	3	10.7	1	3.5	2	7.1			8	5.7	6
Bilimsellik			1	3.5	1	3.5	2	7.1	2	7.1	6	4.2	8
Çalışkanlık					2	7.1			2	7.1	4	2.8	10
Dayanışma							2	7.1	2	7.1	4	2.8	10
Duyarlılık			3	10.7			1	3.5	3	10.7	7	5	7
Dürüstlük	5	17.8	3	10.7	2	7.1	3	10.7	3	10.7	16	11.4	2
Estetik							1	3.5			1	3.5	9
Hoşgörü			1	3.5	3	10.7	3	10.7	2	7.1	9	6.4	5
Misafirperverlik													

Özgürlük	1	3.5	1	3.5	3	10.7	1	3.5	2	7.1	8	5.7	6
Sağlıklı olmaya önem verme													
Saygı	1	3.5	1	3.5			2	7.1	1	3.5	5	3.5	9
Sevgi	1	3.5					1	3.5	2	7.1	4	2.8	10
Sorumluluk	2	7.1			4	14.2	1	3.5			7	5	7
Temizlik							1	3.5			1	3.5	9
Vatanseverlik	11	44	4	14.2	2	7.1			5	17.8	22	15.7	1
Yardımseverlik					1	3.5	3	10.7			4	2.8	10
Toplam	28	100	28	100	28	100	28	100	28	100	140	100	

Tablo 3 incelendiğinde 1. önem derecesinde %44 oranıyla “vatanseverlik” değeri, 2. önem derecesinde %28.5’lik oranıyla “bağımsızlık” değeri, 3. önem derecesinde %14.2’lik oranıyla “adil olma”, “aile birliğine önem verme” ve “sorumluluk” değerleri, 4. önem derecesinde %10.7’lik oranıyla “dürüstlük”, “hoşgörü” ve “yardımseverlik” değerleri, 5. önem derecesinde %17.8’lik oranıyla “vatanseverlik” değerinin ilk sırada bulunduğu görülmektedir.

Genel olarak bakıldığında ise %15.7 ile oranıyla “vatanseverlik” değeri ilk sırada yer almaktadır. Bu değeri sırasıyla %11.4’lük oranı ile “dürüstlük”, %10’luk oranı ile “bağımsızlık”, %7.1’lik oranı ile “adil olma” ve “aile birliğine önem verme”, %6.4’lük oranıyla “hoşgörü” değerleri takip etmektedir.

Öğretmen adaylarının görüşme formunun dördüncü sorusu olan “Sosyal Bilgiler dersinde öğretilmesini gerekli gördüğünüz değerlerin gerekçelerini sıralayınız.” sorusuna verdikleri cevaplar aşağıda verilmiştir.

Öğretmen adaylarının öğretilmesini gerekli gördükleri değerlerin gerekçelerine ilişkin görüşleri şu şekildedir.

Vatanseverlik

Öğretmen adaylarının vatanseverlik değerinin gerekçelerine ilişkin görüşleri genel olarak beş başlık altında toplanabilir. Bunlar; ülkenin varlığını devam ettirmek, vatanın bağımsızlığını koruyabilmek, tarihi bilince sahip olabilmek, bağımsızlık ve özgürlük değerlerinin kazanılmasının önkoşulu olduğu için, Atatürk ilkeleri ve inkılaplarına bağlı bireyler yetiştirmek şeklindedir.

Bir öğretmen adayı vatanseverlik değerinin öğretilmesi gerektiğine ilişkin görüşünü şu şekilde ifade etmiştir; *“.....bir devleti devlet yapan onun bayrağı altında yaşayan vatandaşlarıdır. Bu vatandaşların ulus bilinci yüksek ve ülkesini seven bireyler olarak yetiştirilmesi ülkenin geleceği için çok önemlidir. Bu değer en etkinli şekilde Sosyal Bilgiler dersinde öğretilir....”* (ÖA/12/E)

Bağımsızlık

Öğretmen adaylarının bağımsızlık değerinin gerekçelerine ilişkin görüşleri genel olarak beş başlık altında toplanabilir. Bunlar; Toplumsal değerleri korumak ve sürdürmek, ulus olma bilincine sahip olmak ve bu bilinci koruyabilmek, toplumsal ve ekonomik refaha ulaşabilmek, vatan ve millet sevgisinin ön koşulu olduğu için, ülkenin varlığını devam ettirmek için şeklindedir.

Adil Olmak

Öğretmen adaylarının adil olmak değerinin gerekçelerine ilişkin görüşleri genel olarak iki başlık altında toplanabilir. Bunlar; toplumsal mutluluk ve demokratikleşmek olarak sıralanabilir.

Bir öğretmen adayı bu değer gerekçesine ilişkin olarak şöyle görüş belirtmiştir; *“Sosyal Bilgiler dersinin amacı topluma faydalı bireyler yetiştirmektir. Faydalı vatandaş'ın kapsamı çok geniştir fakat ilk önce olmazsa olmazı adil olmaktır. Adil olmayan bir insan zaten faydalı vatandaş olmanın diğer gereklerini yerine getiremez. Bunun için ben ce çocuğa ilk önce adil olması öğretilmelidir....”* (ÖA/27/K)

Sorumluluk

Öğretmen adaylarının sorumluluk değerinin gerekçelerine ilişkin görüşleri genel olarak üç başlık altında toplanabilir. Bunlar; başarılı olmak, toplumsal düzen, toplumsallaşmak şeklindedir.

Dürüstlük

Öğretmen adaylarının dürüstlük değerinin gerekçelerine ilişkin görüşleri genel olarak iki başlık altında toplanabilir. Bunlar; Toplumun ahlaki yapısını güçlendirmek için, kişisel mutluluğun ön şartı olduğu için şeklindedir.

Hoşgörü

Öğretmen adaylarının hoşgörü değerinin gerekçelerine ilişkin görüşleri genel olarak üç başlık altında toplanabilir. Bunlar; bireysel farklılıklara saygılı olabilme, farklı fikirlere tahammül, toplumsal düzeni sağlayabilmek şeklindedir.

Örneğin bir öğretmen adayı bu değerın gerekçesine ilişkin olarak şöyle görüş belirtmiştir; *“...insanların toplum kurallarına uymaları kişiler arası ilişkileri düzenli olarak yürütmeleri için hoşgörü kavramı hayatta kullanılmak üzere öğretilmelidir...”*(ÖA/20/E)

Barış

Öğretmen adaylarının barış değerinin gerekçelerine ilişkin görüşleri genel olarak iki başlık altında toplanabilir. Bunlar; huzurlu ve mutlu bir toplum, önce ülkede sonra dünyada sağlıklı bir yaşam şeklindedir.

Sevgi

Öğretmen adaylarının sevgi değerinin gerekçelerine ilişkin görüşleri genel olarak üç başlık altında toplanabilir. Bunlar; birçok değerın ön koşuludur, olumlu bakış açısına sahip bireyler yetiştirmek, toplumsal huzur şeklindedir.

Aile Birliğine Önem Verme

Öğretmen adaylarının aile birliğine önem verme değerinin gerekçelerine ilişkin görüşleri genel olarak üç başlık altında toplanabilir. Bunlar; toplumu oluşturan temel yapı, sağlıklı bireyler yetiştirmek, etkin vatandaş yetiştirmek şeklinde sıralanabilir.

Örneğin bir öğretmen adayı bu değerın gerekçesine ilişkin olarak şöyle görüş belirtmiştir; *“...bir toplumun temel yapı taşı ailedir. Eğitim ailede başlar... aslında öğrenciye kazandırılması gereken tüm değerlerin temelinde aileye verilen önemin olduğunu düşünüyorum. Ruhun ve bedenen sağlıklı bireyler genel anlamda iyi ailelerde yetişmektedirler... (ÖA/9/K)*

Saygı

Öğretmen adaylarının saygı değerine ilişkin gerekçesi haklarının farkında olma ve başkalarının haklarına müdahaleden kaçınma olarak tek başlık altında toplanmıştır.

Duyarlılık

Öğretmen adaylarının duyarlılık değerine ilişkin gerekçesi toplumsal yaşama olumlu katkı olarak tek başlık altında toplanmıştır.

Bilimsellik

Öğretmen adaylarının bilimsellik değerine ilişkin gerekçesi gelişen dünyaya ayak uydurabilmek olarak tek başlık altında toplanmıştır.

Bir öğretmen adayı bu değerın gerekçesine ilişkin olarak şöyle görüş belirtmiştir; *“Sürekli gelişen ve değişen teknolojiye ayak uydurmak ve bundan yararlanarak dünya standartlarını takip edebilmek için bilimsellik değerini öğrencilere kazandırmak gerekir. Refah bir toplumda yaşamak için bu şarttır...” (ÖA/22/K)*

Çalışkanlık

Öğretmen adaylarının çalışkanlık değerine ilişkin gerekçesi ülke gelişimine katkı olarak tek başlık altında toplanmıştır.

Dayanışma

Öğretmen adaylarının dayanışma değerine ilişkin gerekçesi toplumsal huzur ve toplumsal beraberlik olarak iki başlık altında toplanmıştır.

Öğretmen adaylarının görüşme formunun beşinci sorusu olan *“Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitiminde ne tür uygulama ve etkinlikler kullanılabilir?”* sorusuna verdikleri cevaplar Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Değer Eğitiminde Kullanılması Gerekliğini Düşündükleri Uygulama ve Etkinliklere İlişkin Bulgular

Öğretim Yöntem Teknikleri ve Etkinlikler	<i>f</i>	%
Sözlü Tarih	9	10.2
Ev Ödevi	4	4.5
Anlatım	1	1.1
Okul-Aile İşbirliği	8	9.1
Drama etkinlikleri	20	22.7
Filmler/Belgeseller	3	3.4
Akran Eğitimi	1	1.1
Müze Eğitimi	1	1.1
Empati Etkinlikleri	4	4.5
Örnek Olay Yöntemi	5	5.6
Belirli Gün ve Haftaların Kullanılması	6	6.8
Gezi Gözlem Yöntemi	12	13.6
Edebi Eserler	1	1.1
Güncel Olaylar	1	1.1
Konuşma Halkası	3	3.4
İstasyon Tekniği	2	2.2
Konferans /Seminer	3	3.4
Akvaryum	1	1.1
Altı şapkalı düşünme tekniği	1	1.1
Proje	2	2.2
Toplam	88	100

Öğretmen adaylarının büyük bir kısmı ($f=20$) Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitiminde drama etkinliklerinin kullanılabilmesine ilişkin görüş belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının belirttikleri öğretim yöntem ve teknikleri, etkinlik ve uygulamalar arasında gezi gözlem yöntemi ($f=12$), sözlü tarih tekniği ($f=9$), okul aile işbirliği ($f=8$), belirli gün ve haftaların kullanılması ($f=6$), örnek olay yöntemi ($f=5$), empati etkinlikleri ($f=4$), ev ödevi ($f=4$), film ve belgesellerin kullanımı ($f=3$), konferans ve seminerler ($f=3$), konuşma halkası ($f=3$), projeler ($f=2$), istasyon tekniği ($f=2$), akvaryum ($f=1$), altı şapkalı düşünme tekniği ($f=1$), edebi eserlerin kullanımı ($f=1$), güncel olaylar ($f=1$), akran eğitimi ($f=1$), müze eğitimi ($f=1$) ve anlatım yöntemi ($f=1$) yer almaktadır.

Öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitiminde kullanılabilecek uygulama ve etkinliklere yönelik görüşlerinde ilk sırayı %22.7'lik oranıyla drama etkinlikleri almaktadır. Drama etkinliklerini %13.6'lık oranıyla gezi gözlem yöntemi, %10.2'lik oranıyla sözlü tarih tekniği, 9.1'lik oranıyla okul aile işbirliği izlemektedir. Belirtilen diğer yöntem teknik uygulama ve etkinliklerin yüzdeleri ise şu şekildedir;

Belirli gün ve haftaların kullanılması %6.8, örnek olay yöntemi %5.6, empati etkinlikleri %4.5, ev ödevi %4.5, film ve belgesellerin kullanımı %3.4, konferans ve seminerler %3.4, konuşma halkası %3.4, projeler %2.2 istasyon tekniği %2.2, akvaryum %1.1, altı şapkalı düşünme tekniği %1.1, edebi eserlerin kullanımı %1.1, güncel olaylar %1.1, akran eğitimi %1.1, müze eğitimi %1.1, ve anlatım yöntemi %1.1 dir.

Bir öğretmen adayı, değer eğitiminde drama yönteminin kullanılabileceğine ilişkin şöyle görüş belirtmiştir; *“Drama etkinlikleri çocuğun yaparak yaşayarak öğrenmesine en iyi fırsat veren etkinliklerdir. Dahası her kavram, konu, yaşantı, olay vb. drama etkinliklerinin konusunu oluşturur. Konu sıkıntısı da yaşamadan öğrencinin aktif katılımıyla tüm değerleri drama ile kazandırabiliriz. Öğrenci değeri hem yaşayarak hem de farklı rollere bürünerek kazanabilir. Yani hem eğlenir hem öğrenip içselleştirir. Bunun sonucunda çok rahat yaşama aktarabilir...”* (ÖA/27/K)

Örneğin bir öğretmen adayı, değer eğitiminde gezi gözlem yönteminin kullanılması gerektiğine ilişkin şöyle görüş belirtmiştir; *“Öğrenciler gezi gözlem yöntemiyle bir çok değeri kazanabilirler. Çünkü bu tür geziler sayesinde öğrenci olanı ve olmayanı fark ederek gerçek hakkında fikir sahibi olur. mesela Çanakkale Savaşı'nı sınıfta anlatmak yerine öğrenciler Çanakkale'ye götürülüp orada o duygu yoğunluğu yaşatılarak vatanseverlik değerinin kazandırılması sağlanabilir...”* (ÖA/19/E)

Bir öğretmen adayı, değer eğitiminde sözlü tarih tekniğinin kullanılabileceğine ilişkin şöyle görüş belirtmiştir; *“Değer eğitiminde sözlü tarih çalışmaları kullanırım. Sınıf*

dışında tarihi bir olaya tanıklık etmiş bilgili bir kişiyi sınıfa davet edip anlattıklarıyla çocukların ilgisini çekmesini sağladım. Örneğin vatanseverlik değeri bu şekilde kazandırılabilir. Yaşanmış olaylardan ise öğrenciler ders alabilirler...” (ÖA/7/E)

Bir öğretmen adayı ise, değer eğitiminde okul-aile işbirliğinin etkin şekilde kullanılması gerektiğine ilişkin şu şekilde görüş belirtmiştir; *“Değer eğitiminde aile ile işbirliğine gidilmelidir. Aile ile birebir konuşulabilir. Okul ve aile işbirliği yapabilir. Hatta bu konuda ailelere eğitim verilebilir. Çünkü eğitim önce ailede başlar...” (ÖA/22/K)*

Bir öğretmen adayı, değer eğitiminde belirli gün ve haftaların kullanılabilmesine ilişkin şöyle görüş belirtmiştir; *“Öğrencilere değerleri daha çok belirli gün ve haftalar etkinlikleriyle kazandırmayı amaçladım. Her haftanın öğrenciye kazandırdığı değerler var. Kızılay haftası yardımlaşmayı, Yeşilay haftası sağlığınıza önem vermeyi, tutum, yatırım ve yerli malı haftası tutumlu olmayı öğreten haftalarımızdan bazılarıdır. Bu haftalarda öğrencilere belirli etkinlikler yaptırarak ve bu etkinlikleri panoya asarak öğrencilerin değer gelişimini sağlamayı amaçlayabiliriz...” (ÖA/9/K)*

4. SONUÇLAR ve TARTIŞMA

Araştırma bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlar şu şekilde özetlenebilir;

Öğretmen adaylarının değer kavramına ilişkin algıları incelendiğinde, değer kavramını toplumsal kurallar, gelenek, örf ve adetler, davranış, maneviyat, duygu, bireysel özellikler, önem arz eden kavramlar, duygu ve düşünceye işaret eden bir kavram ve fikir olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların önemli bir kısmı değerleri toplum içerisinde uyulması gereken kurallar, gelenek ve görenekler ve maneviyat olarak görmektedirler. Tural ve Gürgil (2012) in araştırmasına göre öğretmen adaylarının değer kavramına ilişkin olarak algıları, gerek bireysel gerekse toplumsal kimliği yansıtan önemli kültürel özellikler, insanlara verilen önem, saygı, sevgi, sahip olunan özellik ve davranışların toplum yapısına uygunluğu ve dini inançlar olarak

gruplandırılmıştır. Bu araştırma bulguları ile yapılan araştırma bulguları benzerlik göstermektedir.

Öğretmen adaylarının tamamının Sosyal Bilgiler dersinin değer eğitimi için uygun bir ders olduğu görüşünde olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların bir kısmı *“dersin içeriği ve hedefleri itibariyle, konularını toplumsal konulardan ve sosyal hayattan alması sebebiyle, geçmiş ile bugün arasında bağ kurması özelliği, gelişim dönemleri açısından değer eğitiminin verilebileceği yaşta çocuklara verilen bir ders olması ve disiplinler arası bir yaklaşıma sahip olması”* gerekçeleriyle Sosyal Bilgiler dersinin değer eğitimi için tamamen uygun olduğuna yönelik görüş belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının bir kısmı ise *“Öğretmenin uygun öğretim yöntem ve tekniklerini kullanımına bağlı olarak dersin uygunluğunun değişeceği, tarih konularının anlatımında değer eğitiminin kullanılabileceği, teorik olarak yeterli görünse de uygulamada yetersizliği”* gibi sebeplerden dolayı Sosyal Bilgiler dersinin değer eğitimi için uygunluğunun değişebileceği görüşündedirler.

Tural ve Gürgil (2012) in araştırmasına göre, öğretmen adayları, Sosyal Bilgiler dersinin değer eğitimi için uygun bir ders olduğu ancak farklı derslerle ilişkilendirme yapılarak öğretim desteklenirse daha etkili olacağı yanıtında birleşmiştir. Aynı çalışmada öğretmen adayları Sosyal Bilgiler dersinin, içerik olarak değer ve değerler eğitimine oldukça uygun olduğunu, ancak öğrenme ortamlarının öğrenen birey ve öğretilecek değerlerin özellikleri göz önüne alınarak zenginleştirilmesinin, değerlerin önemi açısından yararlı olacağını vurgulamaktadırlar. Gömleksiz ve Cüro (2011) tarafından yapılan çalışmada Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının ilköğretim öğrencilerinin kültürel değerlere ilişkin olumlu tutum geliştirmelerinde, sorumluluk duygusunu kazanmalarında, saygı değerinin geliştirilmesinde ve çevrelerine karşı hoşgörülü olmayı, kişilerarası ilişkilerde adil davranmayı öğrenmelerinde etkili olduğu bulunmuştur. Akengin, Sağlam ve Dilek (2002) ilköğretim öğrencilerinin Sosyal Bilgiler

dersini sorumlulukları öğretmede etkili bulduklarını ortaya koymuşlardır. Bu araştırmaların bulguları da yapılan araştırmanın sonuçları ile örtüşmektedir.

Değerler eğitimi konusunda eğitimciler ve politikacılar arasında oluşan görüş birliği, konu hangi değerlerin öğretilmesi gerektiği noktasına gelince farklılaşmaktadır. Bazı eğitimciler kimin değerlerinin temele alınacağını sorgulamaktadırlar. Toplumda egemen sınıf ya da dinin değerleri mi yoksa herkes için ortak temel evrensel değerler mi temele alınacaktır? Konu her ne kadar tartışmalı bir konuysa da evrensel temel demokratik değerler çerçevesinde oluşturulan çekirdek değerler konusunda bir uzlaşma olduğu da görülmektedir. Herkes için ortak temel çekirdek değerlerin ne olması gerektiği sosyal bilgiler eğitimcilerinin ve genelde program geliştirme uzmanlarının üzerinde durdukları önemli bir konu olmuştur (Doğanay, 2009: 231-232). Araştırma sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler dersinde öğretilmesini gerekli gördükleri değerleri önem sırasına göre sıralamaları istendiğinde “vatanseverlik” değeri ilk sırada yer almaktadır. Bu değeri sırasıyla “dürüstlük”, “bağımsızlık”, “adil olma” ve “aile birliğine önem verme” ve “hoşgörü” değerleri takip etmektedir.

Öğretmen adaylarının 1. önem derecesinde “vatanseverlik” değerinin, 2. önem derecesinde “bağımsızlık” değerinin, 3. önem derecesinde “adil olma”, “aile birliğine önem verme” ve “sorumluluk” değerlerinin, 4. önem derecesinde “dürüstlük”, “hoşgörü” ve “yardımseverlik” değerlerinin, 5. önem derecesinde ise “vatanseverlik” değerinin ilk sırada bulunduğu görülmektedir. Bu sonucu etkileyen nedenler arasında Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının tarihi ve coğrafi bilinç çerçevesinde aldıkları eğitiminden dolayı Türk toplumunun tarihi geçmişi ve Türkiye’nin önemli bir jeopolitik konumda bulunuşu konusunda farkındalık düzeylerinin yüksek olması gösterilebilir.

Nitekim Tay (2009) tarafından yapılan çalışmada da öğretmen adaylarının sosyal bilimlerde öğretilmesini gerekli gördükleri değerler arasında özellikle “vatanseverlik” değerini ön plana çıkardıkları görülmektedir. Farklı bir örneklem üzerinde çalışmış

olmakla birlikte, Yiğittir ve Öcal (2011) yaptıkları araştırmada, öğretmenlerin öğrencilerinde daha çok olmasını arzuladıkları değerlerin çoğunluğunun milli değerler (vatan ve millet sevgisi, tarih bilinci ve şuuruna sahip olma, tarihsel ve kültürel mirasa duyarlı olma) olduğunu tespit etmişlerdir. Tokdemir'in (2007) tarafından yapılan araştırmada da tarih öğretilerinin vatan sevgisi ve milli birlik-beraberlik değerlerinin tarih dersinde öğrencilere kazandırılması gereken en önemli değerler olduğunun tespit edilmesi de araştırma sonuçlarını ile örtüşmektedir. Yiğittir ve Öcal (2011) öğretmenler üzerinde yaptıkları bir araştırmada, öğretmenlerin, tarih dersinde öğrencilere kazandırılmasını istedikleri değerler arasında "vatan ve millet sevgisi, tarih bilinci ve şuuruna sahip olma, tarihsel ve kültürel mirasa duyarlı olma, milli ve manevi değerlere sahip olma, saygılı olma, bağımsızlık," gibi çoğunluğu milli içerikli değeri görmek mümkündür. Yiğittir'in (2010) çalışmasında ilköğretim öğrenci velilerinin okullarda kazandırılmasını arzuladığı değerler arasında Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında milli ve geleneksel değerlerin doğrudan verilmesi gereken değerler olarak benimsendiği sonucuna ulaşmıştır. Farklı çalışma gruplarıyla yapılan bu araştırmalar da yapılan araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir.

Farklı bir açıdan bakıldığında ise, Gömleksiz ve Cüro (2011) tarafından yapılan araştırma ile ilköğretim öğrencilerin vatanseverlik duygusuna karşı olumlu tutum düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çerçevede en olumlu tutumun ülke ve milletini sevme yönünde geliştiği belirlenmiştir. Ülkenin bağımsızlığına ve ulusal değerlere önem verme ve geçmiş tarihi ile gurur duymaya ilişkin tutumların da benimsendiği ortaya çıkmıştır. Özensel (2007) ise, öğrencilerde vatan duygusunun çok yüksek düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Bu araştırmaların sonuçları, öğrenci tutumlarının, yapılan araştırmada elde edilen bulgularla paralellik göstermesi açısından dikkat çekicidir.

Öğretmen adayları vatanseverlik değerinin, ülkenin varlığını devam ettirmek, vatanın bağımsızlığını koruyabilmek, tarihi bilince sahip olabilmek, Atatürk ilkeleri ve

inkılaplarına bağılı bireyler yetiştirmek gerekçeleriyle öğrencilere öğretilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bağımsızlık değerinin ise toplumsal değerleri korumak ve sũrdũrmek, ulus olma bilincine sahip olmak ve bu bilinci koruyabilmek, toplumsal ve ekonomik refaha ulaşabilmek, ũlkenin varlığını devam ettirmek gibi sebeplerden öğretilmesi gerektiğini dũřunmektelerdir. Öğretmen adaylarına gũre adil olmak değeri toplumsal mutluluk ve demokratikleşmek için öğretilmeliyken, aile birliğine önem verme değerini toplumu oluşturan temel yapının aile olması, sağlıklı bireyler ve etkin vatandaş yetiştirmek şeklinde sıralanabilir. Sorumluluk değerinin gerekçeleri başarılı olmak, toplumsal dũzen, toplumsallaşmak şeklindeydir. Dũrũstlũk değerinin gerekçeleri toplumun ahlaki yapısını gũçlendirmek, kişisel mutluluğun ön şartı olması şeklindeydir. Öğretmen adaylarının hořgũrũ değerinin gerekçelerine ilişkin gũrũřleri; bireysel farklılıklara saygılı olabilme, farklı fikirlere tahammũl, toplumsal dũzeni sağlayabilmek şeklindeydir.

Öğretmen adaylarına Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitiminde ne tũr uygulama ve etkinlikler kullanılabileceği sorulduğunda, öğrencilerin ğretim sũrecine etkin ve aktif katılımlarının sağlandığı ğretim yöntem teknikleri ya da uygulamalar kullanılarak değer eğitimi gerçekleştirilmesi ynũnde ortak fikir belirttikleri sonucuna varılmıştır. Öğretmen adaylarının bũyũk bir kısmı Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitiminde drama etkinliklerinin kullanılabileceğine ilişkin gũrũř belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının belirttikleri ğretim yöntem ve teknikleri, etkinlik ve uygulamalar arasında gezi gũzlem yöntemi, szly tarih tekniği, okul aile işbirliği, belirli gũn ve haftaların kullanılması, örnek olay yöntemi, empati etkinlikleri, ev devi, film ve belgesellerin kullanımı, konferans ve seminerler, konuşma halkası, projeler, istasyon tekniği, akvaryum, altı şapkalı dũřunme tekniği, edebi eserlerin kullanımı, gũncel olaylar, akran eğitimi, mũze eğitimi ve anlatım yöntemi yer almaktadır.

Öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitiminde kullanılabilecek uygulama ve etkinliklere yönelik gũrũřlerinde ilk sırayı drama etkinlikleri almaktadır.

Drama etkinliklerini gezi gözlem yöntemi, sözlü tarih tekniği ve okul-aile işbirliği izlemektedir. Belirtilen diğer yöntem teknik uygulama ve etkinlikler ise şu şekildedir; Belirli gün ve haftaların kullanılması, örnek olay yöntemi, empati etkinlikleri, ev ödevi, film ve belgesellerin kullanımı, konferans ve seminerler, konuşma halkası, projeler, istasyon tekniği, akvaryum, altı şapkalı düşünme tekniği, edebi eserlerin kullanımı, güncel olaylar, akran eğitimi, müze eğitimi ve anlatım yöntemidir.

Sözer ve Deveci (2007) Sosyal Bilgiler derslerinde uygulanacak etkinliklerin klasik etkinliklerden daha çok yaşama uyum sağlayacak ve aileyi de uygulamanın içine sokacak etkinlikler olması gerektiğini vurgulamışlardır. Yapılan araştırmanın bulguları öğretmen adaylarının öğrencilere değer eğitimi verilirken, öğrencilerin aktif şekilde yaşam deneyimi edinecekleri drama yöntemi, gezi gözlem yöntemi, sözlü tarih gibi öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması gerektiğini vurguladıklarını göstermektedir. Sözer ve Deveci (2007)'nin görüşleri araştırma bulguları ile örtüşmektedir.

Katılımcıların bir kısmı, değer eğitiminde okul-aile işbirliğinin sağlanması gerektiği yönünde görüş belirtmiştir. Meydan ve Bahçe (2010)'nin çalışmalarında da sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre, öğretmenler öğrencilere değerleri kazandırmada aile-okul-çevre işbirliğinin önemli olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu araştırma bulguları da yapılan araştırmanın bulguları ile örtüşmektedir.

Kurtdede Fidan (2009) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adayları değer öğretiminde değer boyutu olan sinema filmi, tv filmi ve tiyatro önerilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Katılımcılar öğrencilerin bazı değerleri uygulayabilecekleri sosyal projelerde görevlendirilmesi, toplumda ve okulda öğrencilerin bazı değerleri gözlemlemelerinin istenmesi, örnek olaylar hazırlanarak öğrencilere analiz ettirilmesi gerektiği görüşündedir. Öğretmen adayları, değer öğretiminde öğrencilere bazı

değerleri merkeze alan roller oynattırılması, medyadaki bazı olayların eleştirel bir yaklaşımla analiz ettirilmesi, öğrencilere örnek kişilerin hayatlarının, alışkanlıklarının ve ilkelerinin araştırma konusu olarak verilmesini tercih etmektedirler. Tural ve Gürgil (2012)'in araştırmasına göre ise, öğretmen adayları değer eğitiminde hem grupla hem de bireysel etkinliklerin yanı sıra, uygun değerlere ilişkin alan gezileri, gözlem, model olma ve örnek olay yöntemleri üzerinde durmaktadırlar. Bu araştırmaların bulguları da yapılan araştırma bulgularıyla örtüşmektedir.

Yiğittir ve Öcal (2011) öğretmenlerin değer eğitiminde, telkinde bulunma, örnek olay, kitap inceleme, belgesel ve film izleme, tarihi yerleri ve müzeleri gezdirme ve biyografi inceleme gibi teknikleri kullandıklarını belirtmişlerdir. Tokdemir'in (2007) tarih öğretilerinin anlatım, örnek olay analizi, gösterim, soru-cevap, biyografi inceleme gibi yöntem ve teknikleri kullandığını tespit etmesi de yapılan araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, O. (2004), *Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Akbaş, O. (2009). İlköğretim Okullarında Görevli Branş Öğretmenlerinin Değer Öğretimi Yaparken Kullandıkları Etkinlikler: 2004 ve 2007 Yıllarına İlişkin Bir Karşılaştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(2), 403–414.
- Akengin, H. Sağlam, D. ve Arzu Dilek, A. (2002). İlköğretim 4. Ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi İle İlgili Görüşleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16, 1–12.
- Baydar, P. (2009). *İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Belirlenen Değerlerin Kazanım Düzeyleri Ve Bu Süreçte Yaşanılan Sorunların*

- Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Budak, S. (2009). *Psikoloji Sözlüğü* (4.basım). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Can, Ö. (2008). *Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Cevzici, A., (2002). *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Paradigma Yayınları.
- Dede, Y. (2007). Matematik Öğretiminde Değerlerin Yeri, AİBÜ Eğitim Fakültesi Dergisi, 7(1), 12-25.
- Deveci, H. (2008). Sosyal Bilgilerde Bilgi, Beceri ve Değerlerin Kazandırılması. Ş. Yaşar, (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (s.187–206). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1807. Açıköğretim Fakültesi Yayınları, No: 937
- Doğanay, A. (2009). Değerler Eğitimi. Edt. Cemil Öztürk. *Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde. (s.225-256) Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Ekşi, H. (2003). Temel İnsani Değerlerin Kazandırılmasında Bir Yaklaşım: Karakter Eğitimi Programları. Değerler Eğitimi Dergisi, (1)1, 79–96.
- Erden, M. (1997). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Alkım Yayınları.
- Gömlüksiz, M. N. ve Cüro, E. (2011). Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan Değerlere İlişkin Öğrenci Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*,8 (1), 95-134.
- Güngör E. (1998). *Değerler Psikolojisi Üzerinde Araştırmalar: Ahlak Psikolojisi, Ahlaki Değerler ve Ahlaki Gelişme*, İstanbul: Ötügen Yayınları.

- Hökekleli, H., Gündüz, T. (2007). *Üstün Yetenekli Çocukların Değer Yönelimleri ve Eğitimleri Değerler ve Eğitimi*. (Ed). Kaymakcan, R., Hökekleli, H., Arslan, Ş., Zengin, M., İstanbul: Dem Yayınları.
- Kale, N. (2007). Nasıl Bir Değerler Eğitimi? *Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu*(26–28 Kasım 2004), 313–322, İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Köknel, Ö., (2007). *Çatışan Değerlerimiz*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Kurtdede Fidan, N. (2009) Öğretmen Adaylarının Değer Öğretimine İlişkin Görüşleri. *Kuramsal Eğitim Bilim*, 2 (2), 1-18.
- MEB. (2005). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (4–5. sınıflar)*. Ankara.
- MEB. (2006). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6 Sınıf Öğretim Programı Ve Kılavuzu*, Ankara.
- Meydan, A. ve Bahçe, A. (2010). Hayat Bilgisi Öğretiminde Değerlerin Kazandırılma Düzeylerinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 20-37.
- Özensel, E. (2007). Liseli Kız Ve Erkek Öğrencilerin Değer Yargıları ve Türk Toplumunun Temel Toplumsal Kurumlarına Bakış Açılı, *Değerler ve Eğitimi Uluslar arası Sempozyumu* (26–28 Kasım 2004), 743–769, İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Sözer, E. (1998). Sosyal Bilimler Kapsamında Sosyal Bilgilerin Yeri ve Önemi. G. Can, (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s.1-13). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Sözer, E. ve Deveci, H. (2007). Sosyal Bilgiler Dersinde Aile Katılımı. *VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 185-190.
- Tokdemir, M. A. (2007), *Tarih Öğretmenlerinin Değerler ve Değer Eğitimi Hakkındaki Görüşleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

- Tural A. ve Gürgil F. (2012). Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerlere İlişkin Görüşleri. *TSA / 16 (2)*.
- Uçar S. (2009). *Sosyal Bilgiler Programındaki Değerlerle İlgili Kazanımlara Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Yaman, H., Taflan, S. ve Çolak, S. (2009). İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(18). 107–120.
- Yeşil, R. ve Aydın, D. (2007). Demokratik Değerlerin Eğitiminde Yöntem ve Zamanlama. *TSA*, 11(2), 65-84.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (1999). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, E. (2009). Öğretmenlerin Değer Tercihlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(17), 109–128.
- Yiğittir, S. (2009). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4 ve 5. Sınıf Değerlerinin Kazanılma Düzeyi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yiğittir, S. (2010). İlköğretim Öğrenci Velilerinin Okullarda Kazandırılmasını Arzuladığı Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8 (19).
- Yiğittir, S. ve Öcal, A. (2011). Lise Tarih Öğretmenlerinin Değerler Ve Değerler Eğitimi Konusundaki Görüşleri, *Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 13(20).
- Zeylan, U. S. (2007). *Eğitimin Değeri ve Gençlik*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The overall objective of social studies education is providing recognition and understanding of oneself and the surrounding area. And the purpose of social studies education is to help them develop positive values against themselves and their environment. An important task of social studies course is to ensure that children learn values they will need in social life and these values involved more aware of how they affect other people and interact with their environment. Social studies teachers which conducts social studies courses in educational institutions have an important role to achieve these goals. It seems to be important that knowing what are the teacher candidates' views regarding the values aimed to be taught in social studies lessons. So that teacher candidates' awareness about the social studies program can be determined. In addition, the results obtained from the study are considered to be information provider for social studies for programmers, educators and scholars which working on the issue. This study aimed at learning teacher candidates' ideas about the values aimed to be taught in Social Studies lessons and about values education.

Research Model

This study is a qualitative research. In this study case study, one of qualitative methods, was employed.

Data Collection Tool / The Working Group

Semi-structured interview technique was used in the study of qualitative data collection techniques. In this study, was prepared an open-ended interview form by the researcher consisting of five questions developed. The research data were collected by questionnaires prepared by the researcher. Interviews were periods of time ranging from about 25 to 40 minutes.

Participants of the study were teacher candidates who are attending at an education faculty of a state university enrolled in social studies teacher training program. There were 17 female and 11 male teacher candidates in this study. Criterion sampling method was used for the study.

Data Analysis

The collected data was analysed according to content analysis method. At the end of data analysis, teacher candidates' views regarding the values aimed to be taught in

social studies lessons and about the state of these values in terms of importance were evaluated.

Results

On the concept of pre-service teachers' perceptions of value are examined, they perceive the concept of value as social rules, traditions and customs behavior, spirituality, emotion, individual characteristics, important concepts, a concept that points to the feelings and thoughts and ideas, An important part of the participants things that values are rules to be followed in the community, traditions and customs and spirituality. All teacher candidates stated that the Social Studies course is appropriate for the value education. According to research, the social studies teacher candidates were arranged to values should be taught in Social studies courses. "Patriotism" ranks first in this values. This value, respectively, "honesty", "independence", "fairness" and "Concern for family unity" and "tolerance" is followed by this values. According to teacher candidates, "patriotism" is the first degree of importance. "Independence" is the second degree of importance. "Being fair", "Concern for the unity of the family" and "responsibility" are the third degree of importance. "Honesty", "tolerance" and "helpfulness" are the fourth degree of importance. "Patriotism" is the fifth degree of importance. In general, the "patriotism" is the in the first place. "Honesty", "independence", "fairness" and "Concern for the unity of the family", "tolerance" is followed by this value. The teacher candidates stated that the value of patriotism should be taught to maintain the existence of the country, preserve the independence of the country, be conscious of date, to educate students connected to principles and reforms of Ataturk. Teacher candidates' views on the reasons for the value of independence; to protect and maintain the social values, conscious about of being the nation and maintain this awareness, to achieve social and economic prosperity, to maintain country's presence. Teacher candidates' views on the reasons for the value of to be fair; social happiness and democratization. Teacher candidates' views on the reasons for the value of paying attention to family unity; the family is the basic structure of society, to educate effective citizens and healthy individuals. Teacher candidates' views on the reasons for the value of tolerance; to be respectful to individual differences, tolerate to different ideas, ensure social order. According to the teacher candidates drama activities are the first place in values education for social studies courses. Sightseeing observation method, oral history technique followed by school-family cooperation are come after the drama activities. In the Other method, and activities are; use of important days and weeks, case study method, empathy events, homework, films and documantary, conferences and seminars, speaking ring, projects, station technique, aquarium technique, six hats thinking technique, the use of literary works, current events, peer education, museum education and presentation method.